

Konventionelle doktriner og Dansk Økonomi: er det lige efter bogen? En kort replik

Af John Smidt, De Økonomiske Råds sekretariat

Kommentar i Nationaløkonomisk Tidsskrift 2009. Bd. 147/nr.3

Søren Harck beskæftiger sig endnu gang med vismandsinstitutionens udlægning af, hvad der bestemmer arbejdsløsheden på længere sigt. Harck præsenterer i sit indlæg læseren for en grundig gennemgang af vismænds og sekretariatsmedarbejderes fortolkninger af SMEC's lønrelation gennem tiderne. Dette sker blandt andet med en syndflod af citater fra nyere og ældre vismandsrapporter og fra op til flere generationer af modeldokumentationer. Interessen kan næsten føles overvældende. Indledningsvist roser Søren Harck ganske vist vismandsrapporterne for at være "en sand guldgrube i undervisningsmæssig sammenhæng" og "manna fra himlen" for mange studerende. Men man mere end aner en skeptisk undertone.

Søren Harck mener da også, at "vanetænkningen i enkelte tilfælde har taget magten fra DØR", og at "tilvante doktriner fra mainstream-litteraturen projiceres over på dansk økonomi". I relation til sidstnævnte udsagn er det tilsyneladende nok så væsentligt, at ... "DØR's egen model af dansk økonomi ret beset ikke giver holdepunkt for dem" (doktrinerne fra mainstream-litteraturen). En vigtig pointe for Harck synes således at være, at der er en inkonsistens mellem mainstream-teorien (som ifølge Harck kommer til udtryk i vismandsrapporterne) på den ene side og så SMEC's beskrivelse af dansk økonomi på den anden.

For at skære ind til sagens kerne synes problemstillingen at være: Hvis SMEC er en fuldt korrekt beskrivelse af dansk økonomi, så kan mainstream-tankegangen om, at ledigheden på lang sigt entydigt er bestemt af strukturelle forhold – og dermed i lighed med andre reale størrelser er uafhængig af nominelle variabler – ikke samtidig være korrekt.

Harck konstaterer, at der i henhold til SMEC's lønrelation er en sammenhæng mellem ledigheden og vækstraten i det nominelle anker, som i Danmarks tilfælde er den udenlandske inflation. Denne sammenhæng følger af, at koefficienten til inflationen i SMEC's lønrelation er mindre end én.¹ Phillips-kurven i SMEC er med andre ord ikke lodret – og ledigheden afhænger dermed på lang sigt af inflationen. Dette er ikke ny viden, men ikke desto mindre korrekt. Harck har dermed (endnu en gang) påvist, at der formelt set er en "inkonsistens" mellem SMEC's beskrivelse af løndannelsen og mainstream-tankegangen om, at ledigheden på lang sigt (entydigt) er bestemt af strukturelle forhold – hvortil den udenlandske inflation naturligvis ikke hører. En lodret Phillips-kurve – og altså en ledighed, der er uafhængig af inflationen – fordrer, at koefficienten til inflationen er lig med én.

¹ Når koefficienten til inflationen, er forskellig fra én, er der, som Søren Harck skriver, ikke "dynamisk homogenitet". Søren Harck refererer i sin gennemgang af SMEC's egenskaber til en lønrelation, der indebærer dynamisk homogenitet (eller en "lodret Phillipskurve" om man vil), jf. referencen til DØR(2002) p. 160. Denne relation blev estimeret i forbindelse med en vismandsrapport, der indeholdt et tema om arbejdsmarkedet. Faktisk blev der i den rapport præsenteret ikke mindre end to alternativer til SMEC's lønrelation – men det bør for en god ordens skyld bemærkes, at ingen af dem af forskellige årsager fandt vej ind i selve SMEC-modellen. SMEC har derfor strengt taget aldrig haft en "lodret Phillipskurve".

Nu er det sådan, at SMEC hverken afspejler mainstream-teori fuldt ud eller data for dansk økonomi fuldt ud. Dette burde ikke chokere. Et væsentligt formål med en makroøkonometrisk model som SMEC er netop at binde bro mellem de teoretiske mainstream-tankegange og den empiriske virkelighed. Der må derfor i praksis foretages en række afvejninger, hvor data siger dette og “teorien” hint. Når der ikke er fuld konsistens, må man overveje, om det er den anvendte statistiske metode, der er for dårlig, om de anvendte data har begrænsninger, eller om det er teorien, der er for snæver – eller måske ligefrem forkert. I praksis findes flere statistiske metoder, ofte flere mulige valg af data, og det også forbundet med valg, når det teoretiske grundlag skal findes. Resultatet for den enkelte ligning og for de samlede modelegenskaber afhænger af de valg, der træffes. Rigtig mange gange må man som modelbygger derfor acceptere at blive kritiseret af empirikere, der mener, at der findes overlegne statistiske og økonometriske metoder, eller at der pålægges restriktioner på data, som der ikke er empirisk fundament for. Samtidig må man også lægge ryg til, at de ligninger, der indgår i modellen, ikke har et tilstrækkeligt teoretisk fundament, eller at der pålægges for få (teoretisk funderede) restriktioner på data.²

Nogle modeltyper lægger sig mest op ad teorien – f.eks. generelle ligevægtsmodeller, herunder de nyere DSGE-modeller. Andre lader data tale, og hvis data ikke understøtter “teorien”, er det teorien, der må vige. Makroøkonometriske modeller som SMEC (samt ADAM og MONA) forsøger at lægge sig i midtersporet. Nogle vil hævde sætter sig mellem to stole.

Vismændenes opfattelse af, hvordan dansk økonomi fungerer, er naturligt nok også bestemt af både empiriske og teoretiske overvejelser. Et af de værktøjer, vismændene har til rådighed, er SMEC. Denne model anvendes flittigt ved udarbejdelsen af blandt andet konjunkturvurderingerne for dansk økonomi og ved konsekvensberegninger af alternative forudsætninger. Det er imidlertid ikke sådan, at SMEC’s egenskaber dikterer vismændenes beskrivelser. Der er masser af eksempler på, at vismændene i rapporterne om *Dansk Økonomi* argumenterer ud fra sammenhænge, der ikke er (fuldt) beskrevet i modellen. Et eksempel er, at det i mange rapporter – fra vismænd såvel som fra andre – er blevet påpeget, at den danske arbejdsmarkedspolitik med øget fokus på aktivering, forkortning af dagpengeperioden, ungeindsats osv. har bidraget til at reducere den “strukturelle ledighed”. Dette er et synspunkt, der finder støtte fra mange undersøgelser ikke mindst på registerdata, men det er faktisk *ikke* et synspunkt, der er baseret på SMEC’s egenskaber. Dette skyldes ganske simpelt, at dagpengeperiodens længde, aktiveringsregler ikke indgår i modellen.³ Det er bemærkelsesværdigt, at det ikke har været muligt at inddrage disse forklaringsfaktorer af mere “strukturel karakter” i makrolønrelationen. Men det er jo ikke det samme som at sige, at de ikke har haft betydning.

Det er ikke oplagt, om Harck mener, at fejlen – inkonsistensen mellem mainstream-teorien (som kommer til udtryk i vismandsrapporterne) og SMEC’s beskrivelse af dansk økonomi – ligger

² Ét eksempel er spørgsmålet om specifikation af lønrelationen. Blot som nogle eksempler på spørgsmål af empirisk og/eller teoretisk karakter, der presser sig på, kan nævnes: Spørgsmålet om koefficienten til inflationen skal bindes til at være lig med én, hvordan dagpengereglerne skal indgå, hvordan andre elementer af arbejdsmarkedspolitikken kan modelleres, hvordan effekter fra produktiviteten skal indgå, om arbejdsindkomstskatten bør indgå (og i givet fald hvordan), hvordan effekter af globalisering kan indgå, hvordan der tages højde for ikke-lineariteter i forhold til en samlet kapacitetsgrænse, og om hvordan heterogeniteten på arbejdsmarkedet håndteres. “Teorien” giver næppe ét svar på disse spørgsmål, og informationsindholdet i data er næppe fuldt tilstrækkeligt til at finde én god beskrivelse af data.

³ I SMEC’s lønrelation sammenfattes effekten af alle disse ting (og måske andre ting, der kan have påvirket løndannelsen, såsom effekter af ændrede institutionelle rammer i forbindelse med lønforhandlingerne, effekter af øget globalisering eller afledte effekter af ændringer i skattesystemet) i en dummy-konstruktion.

i, at vismændenes argumenter ikke i højere grad følger af SMEC's egenskaber eller i, at SMEC giver en dårlig beskrivelse af dansk økonomi. Måske er det Harcks opfattelse, at der er noget galt fat begge steder?

Det er derimod oplagt, at SMEC's egenskaber ikke altid er lige i øjet – og det er derfor selvsagt godt, at vismændene ikke lader sig diktere af modellens forudsigelser og egenskaber. Der er ingen tvivl om, at der er mange områder, hvor SMEC's beskrivelse af virkeligheden kunne forbedres. Der er næppe heller tvivl om, at lønrelationen er et af dem. Med en tilpas indsats må man formode – eller i det mindste håbe – at der kan opstilles en bedre og teoretisk mere tilfredsstillende beskrivelse af løndannelsen og dermed af de forhold, der bestemmer udviklingen i arbejdsløsheden på længere sigt. Desværre bidrager Søren Harck – så vidt jeg kan se – ikke med noget brugbart, konstruktivt indspark hertil.